

Méltatlanul elfeledve

Életét a zene, a művészet és a szenvedélyes hazaszeretet töltötte ki – százötven éve született Hubay Jenő

Az elmúlt évek nagy jubileumai, Bartóké és Kodályé után idén a magyar zenetörténet harmadik nagy alakjának, Hubay Jenőnek is kerek évfordulóját ünnepeljük. A 150 éve született világhírű hegedűművész, zeneszerző és tanár alakjáról és munkásságáról konferencián, koncerteken, kiállításokon emlékeztek meg hazánkban és Brüsszelben, s októberben a Victoria Hotel épületében megnyitotta kapuit a csodálatosan felújított Hubay Jenő Zeneterem is.

A Hubay-év tulajdonképpen már tavaly novemberben elkezdődött, amikor Brüsszelben kiállítással, konferenciával egybekötött koncertsorozatot rendezett a Hubay Jenő Társaság. – A rendezvény a magyar zenetörténet három nagy alakját, Kodályt, Bartókot és Hubayt együtt ünnepelte – mondta el lapunknak Gombos László, a társaság alelnöke, aki szerint Hubay emlékét méltatlanul háttérbe szorítja másik két pályatársa. – Bartók két évvel ezelőtt lett volna 125 éves, Kodály tavaly, Hubayt pedig idén ünnepeljük. A brüsszeliek nem csináltak abból gondot, hogy a három nagy magyar muzsikust egymás mellé helyezték. Itt fellépett többek között Schiff András és Perényi Miklós is, számos koncerten hallhattuk a három szerző műveit, s én egy háromszáz dokumentumból összeállított nagy kiállítást rendeztem, amelyet a koncertterem előtt, az aulában nézhetek meg a vendégek. Európa fővárosában tehát Hubay, Kodály és Bartók gyönyörűen megfér egymás mellett – mondta az alelnök.

Szintén a brüsszeli konzervatórium aulájában mutatták be az évforduló alkalmából Hubay menyének, Edle Astrupnak az Európa Kiadónál Budapesttől Estorilig töretlen akarattal címmel megjelent memoárjának francia fordítását, amely színesen írja le a '20-as, '30-as évekbeli magyar világot, s amelyből most filmet akarnak forgatni. A 30-40 millió eurós költségvetésű film rendezésére Hubay Cebrián László, a hegedűművész unokája Robert Redfordot szeretné fölkeríteni. A társaság az ilyenkor szokásos koszorúzások mellett tavasszal emlékülést is rendezett a Zenetudományi Intézetben, s az évforduló kapcsán szeptemberben Szegeden koncertet adtak a Fricsay-teremben.

– Szecsődi Ferencet Szentpéteri Gabriella zongoraművésznő kísérte, Temesi Mária énekesnőt pedig Kerek Ferenc. Nagy sikerű, teltházás koncert volt, amely előtt kiállítást nyitottunk meg a Szegedi Tudományos Egyetem információs központjának óriási aulájában, ezt azóta több ezren látták. Mindezek mellett a Hubay Jenő Társaság általam kivette a részét a Zeneakadémia „Hubay Jenő és Liszt Ferenc Zeneakadémiája” című kiállításából, amely március 14-ig látható a Liszt Ferenc Emlékmúzeumban – fűzte hozzá Gombos László, aki úgy érzi, Hubay Jenő munkásságát több mint száz éve leárnyékolja Bartók és Kodály személye. – Hubay nagy hegedűs, korának egyik legkiválóbb hegedűse, és nagy tanár, korának egyik legkiválóbb tanára volt. Jelentősége talán csak a porosz iskoláéval vethető össze, amelynek a veszprémi születésű Auer Lipót volt a megteremtője. Sokat komponált, több mint kétszáz darabot írt. Gyönyörű dalai vannak, amelyeket most kezdenek csak felfedezni, de írt szimfóniákat is és hét-nyolc operát, amelyek közül a Cremonai hegedűs világsiker volt a maga idejében, hiszen ez volt az első magyar opera, amelyet 110 évvel ezelőtt Amerikában (New-Yorkban) előadtak – mondta el az alelnök, majd így folytatta: – Hubay nagyon sokat tett azért, hogy a második profi zenekar, az Állami Hangversenyzenekar elődje, a Budapesti Hangversenyzenekar megalakuljon, amely köztudottan nem azonos a jelenlegi BHZ-val. Ezt az a zenekart, amelynek vonóskarát nagyrészt saját növendékeiből

Hubay Jenő és felesége palotájuk szalonjában 1927-ben

állította össze, többek közt Bruno Walter és Wilhelm Furtwangler is vezényelte. Hubay Jenő karmesterként is tevékenykedett, ő volt a Zeneakadémia zenekarának vezetője. Arról is kevesen tudnak, hogy az első tizenöt évben kikerült növendékei Európa vezető zenekarainak a koncertmesterei lettek. Hubay jelentőségéhez hozzá tartozik sokoldalúsága és hosszú tevékenysége, amit a magyar zene terén kifejtett. Nem csak hegedűművész volt, hanem kiváló zeneszerző is és világhírét elsősorban hegedűiskolájával teremtette meg, amelynek csodájára jártak a világ legkülönbébb pontjairól. Mondhatjuk, hogy a kornak értékes zenei valutája volt Hubay Jenő neve.

Ami a tanítványokat illeti, az igazi áttörés a századfordulón következett be. A három csodagyerek, Geyer Stefi, Vecsey Ferenc és Szigeti József megjelenésével mindenki ismerte mesterük nevét is. Ugyanakkor az ő tevékenysége már több mint húsz évvel korábban elkezdődött. 1882-től Brüsszelben a Királyi Konzervatórium hegedű tanszakának a vezetője volt, 23 és fél évesen töltötte be az Európában akkor legmegbecsültebbnek számító hegedűs pozíciót. Azt, hogy az idősebb tanárok mellett tanszékvezető lehetett, annak köszönhető, hogy Vieuxtemps kiváló belga hegedűs és zeneszerző javasolta maga helyett Hubayt, akit akkor

már jó néhány éve ismert. Ott olyan kiváló lehetőségei voltak, hogy amikor négy évvel később Liszt Ferenc elment hozzá Brüsszelbe, hogy hazacsábítsa a Zeneakadémiára, megismerve ezeket a körülményeket végül maga akarta lebeszélni arról, hogy hazajöjjön, hiszen ilyen lehetőségekkel Magyarország nem tudott szolgálni számára. Hubay viszont úgy gondolta, Liszt kérésének nem állhat ellen, így hazajött, s 1886-tól pontosan ötven éven át Hubay volt a magyar hegedűoktatás irányítója.

Az 1998-ban Kovács Dénes elnökletével alakult Hubay Jenő Társaság Hubay Jenő nevének ápolására, népszerűsítésére jött létre, s ennek érdekében évről évre koncerteket, kiállításokat szerveznek tagjai. – Ez a társaság egy olyan társadalmi összefogás eredménye, amelyben nem csak hegedűművészek és hegedűtanárok alkotnak közös fórumot, s amely távol van mindenféle politikától. Tulajdonképpen minden magyar hegedűtanár, aki lelkiismeretesen végzi a munkáját, teljesíti a Hubay Jenő Társaság célkitűzését. Ebben benne van a magyar zenekultúra ápolásának, fejlesztésének szándéka és egy konkrétabb célkitűzés is: Hubay Jenő nevének életben tartása – fűzte hozzá Gombos László.

Szecsődi Ferenc hegedűművész, a Hubay Jenő Társaság elnöke 1995-től Kassai István zongoraművész kíséretében a zeneszerző összes létező hegedűre és zongorára írt művét lemezre játszotta. – Hubay alapos ismerője volt a hangszerének, s a műveit azért is nagyon jó érzés játszani, mert nem csak a hegedű, de a zongoraszólam is nagyszerűen van kidolgozva, hiszen ő zongorázni is remekül tudott. Mivel zenekarban gondolkozott, a darabok kísérete nem csak egyszerű harmóniak – mondta el lapunknak Szecsődi Ferenc. – A Hubay-hegedűiskola titka az én meglátásom szerint az, hogy miközben ő nagyon ösztönös hegedűs volt, nagyon tudatos pedagógus is, aki meg tudta fogalmazni a problémákat. A hegedülésnek vannak olyan szabályai, amelyeket mindenkinek be kell

tartania. Ő ezeket szigorúan számonkérte, úgyhogy ilyen téren az övé tulajdonképpen semmiben sem különbözik a Joachim-, vagy az Auer-féle iskolától. Ő a személyes kisugárzást tette hozzá, amelyet ugyanakkor nem erőltetett rá a növendékeire. Tanítványai mind nagyszerű technikával és rendkívül elegánsan hegedültek, mindenféle kényszerből mentesen, s idős korokra is megőrizték a frissességüket. Székely Zoltán, Geyer Stefi hetven éves kora fölött is ragyogóan hegedült. Nagy tanár csak nagy művész lehet, ugyanakkor meg kell tudni tanítani a technikai fogásokat és ha a műveket koncertszerűen, élőben látják tanáruktól a növendékek, azzal nagyon meg lehet könnyíteni a dolgukat – magyarázta Szecsődi Ferenc, aki idén szeptemberben fejezte be azt a tizennégy éve tartó munkát, amelynek eredményeképp valamennyi Hubay-hegedűmű megjelenhetett a Hungaroton kiadásában. – Ez a tizenhárom CD-ből álló sorozat világcsúcs a maga nemében, hiszen egy szerzőtől kilenc lemeznél többet tudomásom szerint egyedül Fischer Annie vett fel. – Szecsődi szintén úgy tartja, hogy Hubay méltatlanul felejtették el, szerinte a magyar zenetörténet egyik legnagyobb alakja volt, igen ritka az, hogy valaki egy személyben komponistaként, előadóművészként és pedagógusként is nagyot alkosson. – Ez a mellőzöttség annak is köszönhető, hogy az ötvenes években kitalálták, hogy a Hubay-iskolát el kell felejtetni, mert már nem korszerű, inkább hozzuk be a szovjet hegedűiskolát, ami tényleg nagyszerű volt, ahogy Auer munkássága is, de gyökerek nélkül nem lehet stabilan építkezni. Hubaynak annyi világhírű növendéke volt, hogy ha csak ezt nézzük is nagy hiba volt ilyen mértékben mellőzni – tette hozzá a hegedűművész.

Október 14-én megnyitotta kapuit a közönség számára az egykori Hubay-palotában a 150 éve született világhírű hegedűművész és zeneszerző nevét viselő Hubay Jenő Zeneterem, amelyet Dr. Nagy Gábor Tamás, a Budavári Önkormányzat polgármestere

avatott fel. A Bem rakparton lévő Hotel Victoria a Hubay-palota lebombázott Duna-parti szárnyának helyén épült 1990-ben. A szálloda tulajdonosa, a Pálmai család 2007-ben vásárolta meg a régi épület szomszédos helyiségeit, amelyek mostanra visszanyerték régi pompájukat. Az 1898-ban elkészült terem Fehér Zeneteremként vált ismertté, évtizedeken át a hazai zenei élet egyik legendás helyszínévé emlegették. Hubay Jenő koncertjeinek jövedelméből 1897–98-ban építette fel házát a Duna-parton; az impozáns helyszínen rendszeresen tartottak zenés, irodalmi és egyéb művészeti összejöveteleket, amelyek több mint négy évtizeden át a hazai kulturális élet kiemelkedő eseményeinek számítottak. A zenés összejöveteleket az 1920-as évektől zenedélutánoknak nevezték, amelyeken a kor legkiválóbb művészei léptek fel: Geyer Stefi, Szigeti József, Vecsey Ferenc, Zathureczky Ede, Bartók Béla és Fischer Annie, itt járt Arturo Toscanini, Bruno Walter, Yehudi Menuhin és Pietro Mascagni is. A hangversenyeken művészek, állami és egyházi vezetők, arisztokraták, diplomaták és a szellemi élet kiválóságai jelentek meg. A zenedélutánok legtöbbször 80–120 fő zsúfolódott össze – 1925-től a Magyar Rádió is közvetítette.

A II. világháború után a palota megmaradt részei állami tulajdonba kerültek, amelyekből lakásokat alakítottak ki, illetve irodaként használtak. Az egykori Margit rakpart (ma Bem rakpart) felé eső dunai rész egészen 1990-ig foghíjtelek volt, amelyen felépült Budapest egyik első magántulajdonban lévő szállodája, a Hotel Victoria. A szálloda tulajdonosai 2007-ben megvásárolták a Hubay palota szomszédos helyiségeit, és megkezdték a zeneterem, a két kisebb szalon, valamint a tágas lépcsőház korhű felújítását. A palotán belül található termek gondos restaurálása a régi idők hangulatát idéző, tipikusan a helyi hagyományokon alapuló építészeti anyagok alkalmazásával valósult meg. A feltárás alatt a helyszínen megtalált eredeti intarziás parkettát újragyártatták, a Róth Miksa által készített ablaküvegeket, valamint az eredeti cserépkályhákat restaurálták. A Pálmai-család a Hubay Jenő Zeneterem megnyitásával a hazai zenei és kulturális élet teljesebbé tételét szorgalmazza, és a zenedélutánok újraindítását tűzte ki célul. A beruházás összértéke meghaladta a 100 millió forintot, de ahogy ifj. Pálmai Zoltán fogalmazott: „A Hubay-palota megmaradt termeinek felújítása egy pompás, több mint 100 éves épületrész helyreállítását jelent, s ezzel mód nyílik arra is, hogy egy

Hubay Jenő 1858-ban született Pesten; korának legnagyobb előadóművészei közé tartozott és a romantikus hegedűvirtuóz nemzedék hagyományait folytatta. Iskolateremtő munkája, zene-pedagógiai tevékenysége mellett az önálló fellépésekről sem mondott le. 1886-ban Popper Dáviddal vonósnégyest alapított, amely negyedszázadon át külföldön is sikerrel szerepelt, koncertjeiken többek között Johannes Brahms is közreműködött. Hubay munkásságát számos elismeréssel jutalmazták, többek között a belga Lipót-rend lovagja címmel, a francia becsületrenddel, a Ferenc József- és a finn Fehér rózsarenddel, hazájában nemesi címmel és a kolozsvári egyetem díszdoktorátusával. 1930-ban Corvin-lánban részesült, amely kitüntetést azok kapták meg, akik a magyar tudomány, irodalom és művészet terén, valamint a magyar művelődés fellendítésében szereztek kimagasló érdemeket. Élete végéig (1937-ig) a magyar zenei élet egyik vezetője volt, néhány szerzeményét, főként csárdajeleneteit és karakterdarabjait a mai napig szívesen játsszák világszerte.

újabb kulturális központ létrehozásával a hazai kulturális és zenei élet példaértékűvé válna a közönség számára. Nagyon reméljük, hogy a hazai közönségnek tetszeni fog a palota, és a múlt században már hagyománnyá vált koncertsorozatot is megkedvelik majd.” A zeneterem, a két szalon és a lépcsőház a felújítással visszanyerte régi

formáját, és mostantól várja a zene- és kultúrákedvelőket, a koncertek mellett kiállításoknak és fogadásoknak is otthont ad majd. A termek felavatásán részt vett Hubay Jenő unokája, Hubay Cebrian László is, aki elmondta: – Rendkívül örülök annak, hogy a család egykori lakóhelyét ilyen korhű módon felújították, és ezáltal nagyapám em-

lékét is megőrizték. Hubay Jenő érdekes, elbűvölő ember volt, jókedvű társalgó, aki vonzotta magához a magyar és a külföldi, művelődni vágyó embereket. A korabeli zenei világ nagy neveit – mint pl. Liszt, Brahms, Richard Strauss – tudhatta barátjának. Életét a zene, a művészet és a szenvedélyes hazaszeretet töltötte ki. *Bilkei Éva*

Létszámleépítés az Operaházban

A zenekar is kénytelen megválni néhány muzsikustól

A Magyar Állami Operaháznak ebben az esztendőben 28 státusszal kellett csökkentenie a dolgozói számát.

A létszámleépítés első része már az év elején lezajlott, s október végén került sor a második szakaszra, amelynek során 14 embert kell elküldeniük.

Ez a dalszínház zenekarában tizenegy személyt érintett.

A kényszerű intézkedésekről a zenekari igazgató, Mali István számolt be.

I Ezek szerint már korábban is tudták, hogy számítani kell ebben az esztendőben létszámleépítésre?

– Igen, hiszen erről már az év elején is szó volt, amikor szintén el kellett küldenünk néhány embert, mivel a Főigazgató úr a létszámfelesleges területeken leépítést rendelt el. A határidő nagyon sürgetővé vált, mert először arról volt szó, hogy az év végéig kell végrehajtani, de közben kiderült, hogy október 27-ig kell összeállítani a végleges listát. A létszámleépítés természetesen nemcsak a zenekart érintette, hanem például magánénekeseket, a műszakot, és más részlegeket is.

I Ki állította össze a listát?

– A zenekart illetően Kovács János első karmester úrral együtt végeztük el ezt a hálátlan feladatot, és a döntésről a szakszervezet tájékoztatást kapott. Korábban, amikor szintén elbocsátásokra kényszerültünk, nagyon fontosnak tartottam, hogy minden érintettel jó előre személyesen beszéljek. Most sajnos erre nem volt idő... Pedig tudom, hogy állása elvesztése mekkora megdöbbentést jelent minden érintettnek. Kilenec művészeinkről kellett első körben

lemondanunk, ezt igyekeztünk a lehető legkevesebb fájdalommal és veszteséggel megoldani.

Az eredetileg elküldött kilenc emberből hárman félállásosak, négyen szakmai nyugdíjasok voltak. Ez tulajdonképpen hét és fél státusz csökkentését jelentette. Négyen éltek törvényes lehetőségükkel, és egész állásukból fél állásra vonultak vissza. Így csak öt és fél státuszt építettünk volna le, nem gyűlt össze a megkívánt tizennégy leépítendő operaházi állás. Ezért kénytelen voltam lemondani a zenekari titkár és az egyik zenekari altiszt közalkalmazotti státuszáról is, akik szintén nyugdíjasok voltak.

I A létszámleépítés mennyiben állítja nehez helyzet elé az együttest?

– Fájó ez a veszteség, mert az utóbbi évek során már harminc muzsikussal csökkent a zenekar létszáma. Az sem teszi egyszerűbbé a helyzetünket, hogy mi másképpen működünk, mint egy koncertzenekar, hiszen a dalszínházban minden nap vannak próbák és előadások. A hétvégéken akár hat produkcióban is muzsikálni kell, ezért ahhoz, hogy minden feladatot ellássunk, lényegesen nagyobb létszámra van szükség, mint más együtteseknél. Nagy gondot jelent kiadni a heti két szabadnapot is. Az elmúlt évek során főleg a nyugdíjas kollégáktól váltunk meg, vagy olyanoktól, akik igénybe vehették az előrehozott nyugdíjazás lehetőségét. Ahogy azonban szűkül a kör, ez egyre nehezebb... Azt is el kell mondanom, hogy az utóbbi években összesen egy kolléga volt, aki a leépítések miatt munkaügyi pert indított.

I Mi alapján döntöttek arról, hogy kiket bocsátanak el?

– Figyelni kellett arra, hogy védett korban lévő muzsikushoz nem nyúlhatunk. Az első karmester úrral több szempontot vettünk

figyelembe. Az volt a legfontosabb, hogy az adott szólamcsoportban van-e létszámfelesleg, hiszen az elbocsátás nem bonthatja meg a zenekar szerkezetét. Igyekeztünk figyelembe venni szociális helyzetet, szakmai szempontokat, mentalitást is. Megfontoltuk mindezt, persze ilyen ügyekben nem lehet jó döntést hozni... A jelenlegi helyzetre jellemző példa, hogy három tubásunk volt eddig, de ma már sajnos nincs elegendő szolgálat a számukra, így közülük egytől kénytelenek voltunk megválni.

I Mennyire tudott erre felkészülni a zenekar?

– Az évad elején zenekari munkaértekezletet tartottunk, mint minden szezon előtt, s már ott szóba került a várható létszámleépítés. Az Erkel Színház sajnálatos bezárása óta sejteni lehetett, hogy mindez bekövetkezik.

R. Zs.

A létszámleépítéssel kapcsolatos kérdéseinkre Vass Lajos főigazgató az alábbiakat juttatta el lapunkhoz:

„Az Operaháznak többek között az is kötelessége, hogy jól gazdálkodjon. Ehhez hozzátartozik, hogy az előre tervezett feladatok ellátásához megfelelő létszámú embert foglalkoztassunk. Nem történt más, mint hogy a létszámot a feladatokhoz igazítottuk. Ha több emberre lett volna szükségünk, akkor a létszám gyarapodott volna. A lebonnyolításra vonatkozóan pedig azt mondhatom, szintén a gazdálkodást tartottuk szem előtt: van ugyanis egy olyan jogszabályi lehetőség, amely szerint bizonyos feltételek teljesítése esetén az intézmény külön erre a célra biztosított állami pénzből finanszírozhatja végkielégítéseket és egyéb járandóságokat. Mi éltünk ezzel a lehetőséggel, miután a feladatokról és létszámról alkotott elképzeléseinkkel összhangban áll – így ezúton is kimélni tudjuk az Operaház költségvetését.